

ВІДГУК

офіційного опонента про дисертацію

Чжан Цзянань

«Методика формування світоглядної культури майбутніх учителів
музики у процесі фортепіанного навчання»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії з галузі знань
01 Освіта /Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (Музичне
мистецтво)

Динамічні інтеграційні процеси, що охопили всі сфери соціуму, вимагають розв'язання актуальних завдань, зумовлених об'єктивною потребою суспільства у конкурентоспроможних фахівцях, здатних демонструвати високий рівень професіоналізму, освіченості, культури. Ці характерні риси яскраво виявились і у сфері музично-педагогічної освіти, яка потребує творчо мислячих, активно діючих, компетентних фахівців з високою світоглядною культурою, здатних до самостійного творчого пошуку, особистісного розвитку й саморозвитку, формувати вміння сприймати, осягати, розуміти красу навколишнього світу, інтерпретувати культурні цінності, усвідомлювати зміст різноманітних явищ, розвивати внутрішній світ особистості, її духовно-творчі якості засобами мистецтва. Відтак, формування світоглядної культури майбутнього вчителя музики у процесі фортепіанного навчання набуває особливої значущості та необхідності й є важливою умовою забезпечення конкурентної спроможності майбутніх фахівців на сучасному вітчизняному і міжнародному ринку праці. Отже, актуальність досліджуваної проблематики не викликає сумніву.

Автор дисертації, Чжан Цзянань зазначає, що попри достатню кількість наукових досліджень, проблема формування світоглядної культури у процесі фортепіанного навчання майбутніх учителів музики залишається недостатньо вивченою, оскільки існуючі дослідження розкривають лише окремі аспекти зазначеної проблематики.

109-10/05
10.01.22

Актуальність досліджуваної проблематики також підтверджується визначеними *суперечностями* у процесі фахової підготовки майбутніх вчителів музики, зокрема на соціально-освітньому, теоретико-методологічному, особистісно-професійному та організаційно-методичному рівнях, які зумовлені: світовими тенденціями інтегрування різних сфер знання, набуттям особистістю світоглядних уявлень через усі освітні галузі, зокрема і мистецьку; виявлені суспільством потреби в учителях музики нового типу, які мають індивідуальні погляди на мистецтво й відповідають гуманістичним ідеалам вищої музично-педагогічної освіти; об'єктивними вимогами сучасної мистецької освіти до підготовки фахівців з розвинутою світоглядною культурою та ефективним використанням її можливостей для удосконалення інтерпретаційних умінь у різних сферах музично-педагогічної діяльності; значущістю і практичною необхідністю формування світоглядної культури майбутніх учителів музики у процесі виконавсько-інструментальної підготовки, розробленістю системи методичного забезпечення означеного процесу.

Здобувачем обґрунтовано актуальність, теоретичну й практичну значущість проведеного дослідження через достатньо всебічне розкриття ступеня розробленості проблеми та наявними суперечностями, що представлено у вступі. Позитивним є те, що у процесі викладу основних наукових результатів у тексті дисертації відчувається прагнення автора вирішити виявлені суперечності, що є одним із найсуттєвіших показників якості проведеного дослідження.

Дисертаційне дослідження виконане в межах науково-дослідних тем кафедри педагогіки мистецтва і фортепіанного виконавства факультету мистецтв імені А. Т. Авдієвського Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова і складає частину комплексного дослідження з теми «Вдосконалення музично-естетичного навчання учнівської молоді в різних ланках мистецької освіти».

Безперечна наукова новизна дослідження. У дисертації вперше: – здійснено цілісний науковий аналіз проблеми формування світоглядної культури майбутніх учителів музики у процесі фортепіанного навчання; конкретизовано зміст цього феномену, у контексті якого визначено основні поняття – «світогляд», «культура», «світоглядна культура»; теоретично обґрунтовано педагогічні умови та принципи формування світоглядної культури майбутнього вчителя музики у процесі фортепіанного навчання; розроблено методiku формування світоглядної культури майбутнього вчителя музики з урахуванням потенціалу фахових дисциплін та визначених педагогічних умов; розроблено критерії, показники та рівні сформованості світоглядної культури; уточнено сутність та структуру світоглядної культури вчителя музики у контексті фортепіанного навчання; удосконалено комплекс методів і прийомів формування світоглядної культури майбутніх вчителів музики у процесі фортепіанного навчання; подальшого розвитку набули теоретичні та методичні підходи до формування світоглядної культури майбутніх учителів музики у процесі фахової підготовки.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і узагальнень, сформульованих у дисертації Чжан Цзянань, а також їх достовірність належно забезпечено використанням адекватного меті і завданням роботи комплексу методів педагогічного дослідження, аналізом науково-дослідних джерел, що уможливило авторську інтерпретацію поняття «світоглядна культура майбутнього вчителя музики» як процесу комплексного художнього пізнання музичного мистецтва, спрямованого на формування потреби його опанування через сприймання, виконавську і вербальну інтерпретацію та ціннісне ставлення, а також розширення власної професійної підготовки у світоглядній площині. У результаті у студентів формується система поглядів і переконань, а також життєва філософія, яка спирається на власну систему знань і здатність до емоційно-образного мислення.

Позитивно оцінюємо здійснений аналітичний огляд наукових джерел, який здобувачем систематизовано за напрямками (естетико-філософським, психолого-педагогічним), що дало змогу автору зробити достатньо обґрунтовані й достовірні висновки, визначити сутність ключових понять, конкретизувати досліджувану проблему, окреслити компонентну структуру, встановити специфіку світоглядної культури вчителя мистецьких дисциплін, можливості її формування у процесі фортепіанної підготовки студентів педагогічних університетів, а також схарактеризувати критерії, показники та рівні сформованості світоглядної культури майбутнього вчителя музики.

Наголосимо, що на особливу увагу заслуговує творчий підхід здобувача до створення організаційно-методичної моделі, котра складається із динамічно-взаємодійних блоків – концептуального, діагностувального, контрольного-результативного і є візуальним аналогом цілісного, багатоаспектного образу майбутнього вчителя музики зі сформованою світоглядною культурою.

Заслуговує на увагу розроблена й експериментально перевірена методика формування світоглядної культури майбутнього вчителя музики з використанням потенціалу фортепіанного навчання, котра охоплює три етапи: мотиваційно-стимулювальний, виконавсько-розвивальний та інтерпретаційно-діяльнісний, на кожному з яких використовувались найбільш ефективні форми і методи, що конкретизували визначені дисертантом педагогічні умови та принципи згідно організаційних та методичних напрямків.

Аналіз результатів формувального етапу дослідно-експериментального навчання здійснювався на основі використання методів математичної статистики і підтвердив прогностичність наукових підходів, педагогічних умов і принципів щодо розробки і впровадження методики формування світоглядної культури майбутнього вчителя музики в реальних освітніх умовах.

Реалізація методичної системи формування світоглядної культури майбутнього вчителя музики супроводжувалась використанням традиційного (лекційно-практичного, самостійного) та інтерактивного (діалогового, інтерпретаційного, проектного, рефлексивного) навчання, що сприяло формуванню світоглядної культури майбутнього вчителя музики в процесі фортепіанної підготовки.

Порівняльна характеристика результатів розподілу майбутніх учителів музики експериментальної та контрольної груп за рівнями сформованості світоглядної культури майбутніх фахівців виявила позитивні зміни в експериментальній групі на відміну від контрольної, що довело дієвість запропонованої методики формування світоглядної культури майбутніх учителів музики.

До переваг роботи можна віднести її безсумнівне практичне значення, яке полягає у тому, що автором впроваджена в процес фортепіанної підготовки методика поетапного формування світоглядної культури майбутніх учителів музики; розроблена й впроваджена у навчальний процес вищих закладів мистецької освіти модель з формування світоглядної культури; технологічне забезпечення структурно-функціональної методики формування світоглядної культури з метою вдосконалення фахової компетентності майбутніх учителів музики.

Матеріали дисертації Чжан Цзянань можуть бути використані в процесі фортепіанного навчання для оновлення та корегування змісту таких фахових дисциплін як «Основний музичний інструмент», «Концертмейстерський клас», «Основи виконавської майстерності», «Методика викладання гри на музичному інструменті», під час проведення педагогічної практики, у самостійній науково-дослідній роботі майбутніх фахівців, а також у системі післядипломної педагогічної освіти.

Дисертація Чжан Цзянань за своїм змістом і формою є самостійним дослідженням, що складається зі вступу, трьох розділів, висновків до них, загальних висновків, списку використаних джерел, додатків.

У вступі до дисертації чітко окреслено методологічний апарат (об'єкт, предмет, мету і завдання, методи дослідження). Дослідження логічно структуровано й системно організовано. У роботі забезпечено відповідність завдань та висновків дослідження, які належно аргументовані, коректно узагальнені й переконливі.

Загалом зміст рукопису дисертації Чжан Цзянань дає підстави стверджувати, що виконане дослідження є завершеним й оригінальним, результати якого містять наукову новизну, мають теоретичне і практичне значення, пройшли необхідну апробацію у ході обговорень на міжнародних, всеукраїнських науково-практичних заходах.

У цілому позитивно оцінюючи наукове і практичне значення отриманих дисертантом результатів, висловимо деякі зауваження й побажання до змісту роботи:

1. У першому розділі (1.1.) дисертації подано огляд широкої панорами наукових концепцій світоглядної культури відомих представників філософії (Е. Кант, Г. Гегель, М. Хайдегер, О. Лосєв та ін.); представників київської філософської школи (В. Бистрицький, С. Кримський, М. Попович, В. Шинкарук та ін.); видатних педагогів минулого та сучасності. На нашу думку, доцільно у контексті дослідження більш широко представити світоглядну проблематику у *мистецтвознавчому аспекті* як основи визначення дисертантом педагогічної умови – забезпечення досвіду художньо-світоглядних знань майбутнього вчителя музичного мистецтва та відповідних методів інтерпретації художніх творів, зокрема, методу загальних художніх аналогій між видами мистецтва та інших (Дис., с. 134).

2. У підрозділі 1.2. дисертантом досить переконливо обґрунтовано особливості формування світоглядної культури майбутніх учителів музики у процесі фортепіанного навчання. На наш погляд, значно збагатило б дослідження подання характеристик цього процесу в українських та китайських закладах вищої музично-педагогічної освіти та їх компаративний аналіз.

3. У підрозділі 2.1. визначаються критерії, показники, рівні сформованості світоглядної культури майбутнього вчителя музики. Бажано більш ґрунтовно розкрити зміст естетично-емоційного критерію, оскільки саме він забезпечує повноту сприймання, співпереживання й оцінювання художніх образів.

4. У ході дослідження чітко прослідковується використання здобувачем особистісно-зорієнтованого, творчо-діяльнісного підходів, а також принципів індивідуалізації та варіативності, які бажано відобразити і в авторській моделі формування світоглядної культури майбутнього вчителя музики.

Втім, висловлені зауваження та побажання не є принципово значущими і не впливають на загальну високу позитивну оцінку рецензованої дисертації.

За актуальністю, достовірністю, повнотою викладу матеріалу дисертація відповідає вимогам пункту 11, висунутих у «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 24.07.2013 р. № 567, Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. № 167, а її автор Чжан Цзянань заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта /Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (музичне мистецтво).

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри мистецької освіти
Центральноукраїнського державного
педагогічного університету
імені Володимира Винниченка

Стратан-Артишкова Т.Б.

